

בראשית רבה פח, ה

מפאן קבעו חכמים ד' כוסות של
ליל פסח. ^{טו}אמר ר' הונא בשם ר'
בניה פנגד ד' גאלות שנאמרו
במצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי
ולקחתי. ר' שמואל בר נחמן אמר פנגד ארבע כוסות
שנאמרו פאן. וכוס פרעה פידי וגו' ונתת כוס פרעה וגו'.
ר' לוי אמר פנגד ד' מלכיות. ר' יהושע בן לוי אמר פנגד ד'
כוסות של תרעלה שהקדוש ברוך הוא משקה את עובדי
פוכבים הָדָא הוא דכתיב (ירמיה כה טו) ¹²³⁴⁵⁶⁷פי כה אמר ה' אלהי

חתם סופר

דף ק"ח ע"ב: שאף הוּ היו באותו הנפ. פירש רש"ס שטיקר
הנס נעשה על ידיהן דזכות נשים לדקניות
נגאלו, וכן צפורים ע"י אסתר, וצחוכה ע"י יהודית. והקשו
בחוס' לפ"י מאי אף הן דמשמע לשון טפילה הלא עיקר הנס
נעשה על ידיהן. ויש ליישב כי ידוע נס ראוי להקרא מה שהקצי"ה
משדד הטבע ומערכות שמים, וידוע דטבע משועבד לתורה,
ותנאי התנה הקצי"ה צמעשה צראשית ע"מ שיקבלו ישראל את
התורה ואם לא יקבלו יחזרו לחבו וצבו [כשצת פ"ח ע"א],
ומשועבד טבע העולם לתורה [כירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב],
א"כ כל כמה גדול זכותן של לדיקים משועבד הטבע להשתנות
ללרכס ולטובתם, וממילא הנס צעלמותו קטן כי מוכרח הוא
צטבע, וכל כמה דזערי זכותייהו כך יתגדל הנס צעלמותו.
והנה כאלן שזכות נשים לדקניות נגאלו ונפיש זכותייהו של
הנשים שאנחנו נגאלנו צזכותם, אם כן לנשים יתקטן להם
התשועה והגאולה מהיות נס, כי צטבע הוכרח להם, וצאמת
היה קשה לרש"ס כי ריב"ל אמר נשים חייבות צדי כוסות הללו
שאף הן היו צאותו הנס ש אף משמע שהן טפילות, הלא המה
גם כן צאותה גזירה ולרה היו ונגאלו, לכן מפרש הרש"ס
שטיקר הנס נעשה על ידן צזכותם נגאלו, וא"כ כיון שגדול זכותן
כל כך תקטן להם הגאולה מהיות להקראות נס ואינן רק טפילות
צנס קסד).

חשק שלמה

בא"ד שלשה כנגד ג' כוסות שנאמרו בפסוק
[זה] וכוס פרעה בידי ורביעי בהמ"ו.
נ"צ מה דשינה רש"י ו"ל טעמו ממה שכ' צמסנה
צריש הפרק דהוא כנגד ד' לשונות של גאולה
והואצתי וכו' היינו משום דמרא דשמעתא כאלן הוא
ר"י בן לוי ור"י בן לוי צעלמו ס"ל לטעם הזה
צירושלמי צפרקין הלכה א' [וצמדדש רבה פ' וישב
פרשה ס"ח אף דשם איתא צשס ר' שמואל צר
נחמן ור"י בן לוי שס אמר טעם אחר ונ"ל דט"ס
נפל צמד"ר ונ"ל כמו דאיתא צירושלמי כאלן] ונ"ל
הירושלמי ריב"ל אמר כנגד ד' כוסות של פרעה
וכו' ומה שכ' רש"י כנגד ג' כוסות שנאמרו
צפרעה אפשר דהיה לו ג' אחרת צירושלמי וכמו
דאיתא צש"ס דילן צטובה דף ט' ג' כוסות
שנאמרה צמנרים למה וע"ש צמהרש"א ו"ל צח"א
ומה דפירש"י ו"ל צמסנה הוא טעמו של ר' יוחנן
צירושלמי שס ואפשר דצמסנה הוצרך לפרש טעם
הלו משום דתנן דאפי' עני צשישראל לא יפתחו לו
וכו' ואמרינן צגמ' דאפי' לר"ע דס"ל דעשה צבתך
חול מ"מ הכא משום פרסומי ניסא מודו וע"כ
דהכוסות נתקנו כנגד הגאולה ושייך פרסומי ניסא
טפי ונ"ל צאמת דלא פליגי האמוראי צירושלמי כלל
רק דכל אחד מוסיק אצצריה ודו"ק: [חשק שלמה]